

Kiss Roland

Az új japán védelempolitika (II.)

Japán „normalizálódó” – a pacifizmustól és önvédelemtől a nemzeti szuverenitás védelme, a proaktív nemzetközi szerepvállalás és a válságkezelés felé eltolódó – védelempolitikája 2014-ben látványos átalakuláson ment keresztül. Az ország védelempolitikájának csúcsszerveként Nemzetbiztonsági Tanácsot állítottak fel, 2010 után új védelmi irányelveket fogadtak el, majd Japán történetének első Nemzeti Biztonsági Stratégiáját. Mindez alapjaiban változtat a fegyveres erő (esetleges) használatához fűződő több évtizedes japán politikai és társadalmi hagyományokon, és az Önvédelmi Erők fejlesztésének is új jövőképet teremt. Az elemzés az átalakuló japán védelempolitika korábbi értékelését követően az Önvédelmi Erők fejlesztési irányait összegzi.

Az átalakuló Önvédelmi Erők

Az elemzés első része bemutatta, hogy a megváltozott biztonsági környezet arra sarkallta a japán kormányt, hogy változtasson addigi pacifista beállítottságán, és az ország védelempolitikáját realistább – ám a kritikákkal ellentétben egyáltalán nem militarista – alapokra helyezze. A kormány kiadta az új irányelveket tartalmazó dokumentumokat, amelyek tartalmazzák a haderő fejlesztéséhez, illetve a hadszervezet átalakításához szükséges változtatásokat. Kétségtől a fegyveres erők terén végrehajtott változások lesznek a legláthatóbb jelei az új japán védelempolitikának.

E tekintetben azonban szó sincs arról, hogy az elejéről kellene bármit is kezdeni, hiszen a japán Önvédelmi Erők (*Self Defense Forces – SDF*) már a hidegháború alatt létrejött, mivel tartani lehetett egy, a szigetek elleni szovjet inváziótól. Így a három haderőnem ismét felállt, igaz, ezek is csak önvédelmi erőkként szerepeltek (*Ground Self Defense Force – GSDF: Szárazföldi Önvédelmi Erő, Maritime Self Defense Force – MSDF: Haditengerészeti Önvédelmi Erő; Air Self Defense Force – ASDF: Légi Önvédelmi Erő*). Ugyanakkor a név megtévesztő, hiszen e haderőnemek kategóriájukban a mai napig a legkorszerűbbek és legerősebbek közé tartoznak a világon. Ez még annak ellenére is lehetséges volt, hogy a Josida-doktrína alapján csupán a nemzeti össztermék (GDP) 1%-át költették védelmi célokra,¹ mivel a japán gazdaság kimagasló eredményei mellett még ez is jelentős összeg volt.

A technikai fölény a legutóbbi időig stabilan a japánoké volt. A hidegháború alatt a Távol-Kelet szovjet szempontból másodlagos hadszíntér volt, így a legmodernebb felszerelés általában az európai területekre került. Kína hatalmas, de fejletlen tömeghadserege leginkább területvédelemre készült, és elsősorban a szovjetekre koncentrált. Észak-Korea pedig hiába rendelkezett hatalmas haderővel, technikailag elmaradott volt, és akciórádiusza nem terjedt soha túl a Koreai-félszigeten, manapság is csak a ballisztikus rakéták

1 Egyébként a védelemhez való hozzáállást jól jellemzi, hogy még ezt az összeget is gyakran csak védelmi tehernek hívták. Chai, Sun-Ki: *Entrenching the Yoshida Defense Doctrine: Three Techniques for Institutionalization*. *hawaii.edu*, 2015. 02. 15.

révén lenne képes távolabb is beavatkozni. Ám a hidegháború után rohamosan változni kezdett a potenciális ellenfelek rangsora, és szűkült a technológiai szakadék is. Kínában az elmúlt években jelentős képességnövekedést tapasztalhattunk a légierő és haditengerészet terén. Például a kínai 4. generációs repülőgépek száma mára több mint háromszorosra a japánokénak.² Már szolgálatba állt az első repülőgép-hordozó, és építik az első saját gyártásút, amely már nagyobb, 85 000 tonnás is lehet, ráadásul összesen négy egységgel számolnak a jövőben.³ A deszantképességek terén is látványos a fejlődés: már szolgálatba állt több Type 071 osztályú partraszállító dokkhajó, amelyekből a következő évtizedre hatot akarnak rendszeresíteni, illetve tervezik vagy talán már építik is a Type 081 osztályú helikopterhordozó rohamhajókat, amelyekből állítólag szintén hatot terveznek hadrendbe állítani.⁴ A hordozókkal ez már bőven elegendő expedíciós és kételtű erőt jelentene, hogy támadó műveleteket hajtsanak végre a Kelet- vagy Dél-kínai-tengeren. Illetve ott vannak még a hozzáférést gátló (*anti-access, access denial* – AA/AD) fegyverek, amelyek révén megakadályozhatnák, hogy az amerikai haditengerészet beavatkozhasson, ha a kínai erők hadműveletekbe kezdenének a Csendes-óceán nyugati térségében.

Japánnak tehát szembe kell néznie azzal, hogy éveken belül Kína technológiailag hasonló szintre kerülhet, miközben hagyományos létszámfölénye is megmarad. Ez elsősorban a légierők tekintetében szembetűnő, amelyek tevékenysége ugrásszerűen nőtt az utóbbi időkben. 2014. április 1-jétől december 31-ig 371-szer kínai, míg 369-szer orosz gépek ellen kellett intézkedni.⁵ A tengeren is előfordulnak incidensek, 2004-ben például egy japán P-3-as haditengerészeti megfigyelő repülőgép felfedezett egy kínai atom-tengeralattjárót, amely a Sakisima-szigetek közelében japán felségvizeken hajózott alámerülve⁶ (a nemzetközi jog szerint ezt csak a felszínen, fellobogózva tehetne volna meg). 2013 elején pedig egy kínai hadihajó tűzvezető lokátora fogott be egy japán rombolót a vitatott hovartartozású szigetek közelében.⁷

Tokió fél, hogy a kínai határozottság előbb-utóbb expanzionizmusba csap át, és birtokba vesz több vitatott területet a Kelet- és Dél-kínai-tengeren, köztük a Japán számára oly fontos *távoli szigeteket*, beleértve a Szenkaku- vagy akár a Nanszei/Rjúkjú-szigetek tagjait, amelyek gazdasági és kínai geostratégiai szempontból is kiemelt jelentőségű területszerzések lennének. Ezért a japán Önvédelmi Erők egyik fő feladatává teszik a status quo fenntartásának vagy visszaállításának a képességét, magyarul a szigetek védelmét vagy szükség esetén a visszafoglalásukat.

Így a 2013-as védelmi irányelvek a haderő legfontosabb feladatai között a távoli szigetek elleni támadásra való reagálást, a ballisztikus rakétavédelmet, az űr- és kiberfenyegetések kezelését, a katasztrófaelhárítást, valamint a béke- és humanitárius műveletekben való részvételt nevezték meg. Az ehhez szükséges légi és tengerészeti fölény biztosítását, illetve a gyorsreagálású képesség kialakítását szabták feladatul, amelyhez még növelnék a szállítókapacitást, és javítanák a hírszerző, megfigyelő, felderítő (*Intelligence, Surveillance,*

2 *The Military Balance 2014*. London, 2014, The International Institute for Strategic Studies, 235–236. és 253. o.

3 O'Connor, Sean: Local media: PLAN to field homegrown carrier by 2017. *Jane's Defence Weekly*, 2014. 16. 18. 14. o.

4 Fisher, Richard: Sea assault. *Jane's Intelligence Review*, 2011. szeptember, 55. o.

5 *Status of Scrambles through the Third Quarter in FY2014*. Joint Staff Press Release. 2015. 02. 15.

6 *Defense of Japan 2014*. Ministry of Defense. 2014. 188. o.

7 Kiss Roland: Szigetvita. *Aranysas*, 2013. 10. sz. 21. o.

Reconnaissance – ISR) képességet.⁸ A 2014-től 2018-ig szóló Középtávú Védelmi Program szerint Japán ki fogja alakítani a *Dinamikus Összhaderőnemi Védelmi Erőt* (*Dynamic Joint Defense Force*), amelynek feladata az ázsiai csendes-óceáni térségben a stabilitás fenntartása, a fenti feladatok megoldásához szükséges képességek biztosítása, illetve a megfelelő elrettentés és reagáló képesség kialakítása a délnyugati területek (Nanszei/Rjúkjú- és Szenkaku-szigetek) védelmére.⁹ Emellett a különböző haderőnemek összekötő tiszteket küldenek a fontosabb parancsnokságokra, hogy ezzel is elősegítsék a hatékonyabb összhaderőnemi együttműködést.¹⁰ Kevésbé látványos, ám szintén fontos terület a kibervédelem, aminek biztosítására 2014 decemberében egy 90 fős alakulatot állítottak fel.¹¹

A védelmi költségvetés elosztása is megváltozik. A korábbi védelmi irányelvek a források megoszlását Szárazföldi Erők (JGSDF) – 35%, Haditengerészet (JMSDF) – 39%, Légierő (JASDF) – 26% arányban adták meg, ez a 2013-as irányelvek szerint a következőképpen fog változni annak érdekében, hogy biztosíthassák a légi és tengeri fölényt: JGSDF – 26%, JMSDF – 40% és JASDF – 34%.¹² 2015-ben 42 milliárd dollárt (4900 milliárd yent) költött Tokió a védelemre, ami 2%-kal több mint az előző évi.¹³

A Szárazföldi Önvédelmi Erő

A japán szárazföldi erők jelenlegi létszáma 151 100 fő, amelyet 8200 készenléti tartalékos és 46000 további tartalékos egészít ki. Jelenlegi struktúrája szerint 5 területi hadseregbe szervezve 1 páncélos és 8 gyalogos hadosztállal,¹⁴ továbbá 6 gyalogos, 1 légideszant, 3 tüzér, 2 légvédelmi, 5 kiképző, 1 csapatrepülő (helikopteres), 4 műszaki és 1 Központi Készültségi Erő¹⁵ dandárral rendelkezik, amely felett még 3 légvédelmi, 1 harckocsi csoport (nagyjából osztály vagy zászlóalj) és 5 partvédő ezrede, illetve 5 harci helikopterszázada is van. Ezen erőknek nagyjából a fele Japán északi részén állomásozik. A JGSDF főbb technikai eszközei közé 53 Type 10, 341 Type 90 és 310 Type 74 harckocsi, 69 Type 89 gyalogsági harcjármű, 310 Type 73 és 363 Type 96 páncélozott szállító jármű, 91 203 mm-es és 205 155 mm-es önjáró és 490 vontatott tarack, illetve 90 MLRS rakéta-sorozatvető tartozik. A helikopterparkba 13 AH–64D és 73 AH–1S harci, 77 CH–47J/JA nehéz szállító, 38 UH–60JA és 218 UH–1H/J általános célú, valamint 108 OH–6D és 38 OH–1¹⁶ felderítő helikopter tartozik. A japán doktrína egyébként nem tartalmaz támadó műveleteket, csakis védekezőt, várhatóan ezt is felül fogják vizsgálni.¹⁷

8 *National Defense Program Guidelines for FY 2014 and Beyond*. 2013. 12. 17. 17–21. o.

9 *Medium Term Defense Program (FY2014-FY2018)*. National Security Council and the Cabinet, 2013. 1–2. o.

10 *National Defense Program Guidelines*, i. m. 19. o.

11 Grevatt, Jon: The As-Pac cyber challenge. *Jane's Defense Weekly*. 2015. 02. 11. 27. o.

12 Hardy, James: Japan's new dawn. *Jane's Defense Weekly*. 2014. 11. 12. 28. o.

13 *Defense Programs and Budget of Japan Overview of FY2015 Budget Bill*. Ministry of Defense. 2015. 44. o. és McCurry, Justin: [Japan reveals record defence budget as tensions with China grow](#). *The Guardian*, 2015. 02. 16.

14 A japán hadosztályok viszonylag kicsik, 6500-9000 fősek, míg a dandárok 2-4000 fősek és rendelkeznek gyalogos, páncélos és tüzér erőkkel is.

15 A Központi Készültségi Erőt 2007-ben állították fel, hogy gyorsreagálású erőként szolgáljon, az alakulat a Központi Készültségi Ezredből, az 1. légideszant dandárból, egy 300 fős különleges műveleti csoportból, az 1. csapatrepülő dandárból és Központi Vegyvédelmi Egységből áll.

16 Az OH–1-es saját fejlesztésű felderítő/könnyű harci helikopter, amellyel folyamatosan váltják le az OH–6-sokat.

17 Foster, Reed: *IHS Jane's World Armies 2014*. Coulsdon, 2014. 393–402. o.

Az új védelmi irányelvek szerint gyorsreagálású erőket fognak fenntartani, amelyeknek növelik a mozgékonyágát, illetve ISR-képességeit, hogy hatékonyabban hajthassanak végre légideszant, kételtű, légi szállítási, vegyivédelmi és nemzetközi békefenntartó feladatokat is. Fenntartják a szárazföldi erők partvédő (hajó elleni rakétaütegek) és légvédelmi képességeit, ugyanakkor felülvizsgálják a nem gyorsreagálású erők eszközparkját, különös tekintettel a harckocsikra és tüzérségi eszközökre.¹⁸ Emellett felállítják a Szárazföldi Erők Központi Parancsnokságát, és racionalizálják a területi hadseregek parancsnokságainak vezetési és irányítási jogköreit. Felosztatják a Központi Készültségi Erőt, és elemeit a Központi Parancsnokság irányítása alá helyezik. Gyorsreagálású erőket állítanak fel, megerősítik a *távoli szigetek* védelmét, és több ezred kap kiképzést partraszálló műveletek végrehajtására, hogy szükség esetén visszafoglalhassák a szigeteket.¹⁹ Az erők felét továbbra is Hokkaidón fogják állomásoztatni, mivel itt kiváló kiképzési területek vannak²⁰ (nyilván, mivel ez Japán kevésbé sűrűn lakott része). Minden alakulattól elveszik a harckocsikat, amelyek nem Hokkaidón vagy Kjúsún állomásoznak, illetve a kjúsúi harckocsikat a Nyugati Hadsereg parancsnoksága alá vonják össze (talán önálló alakulatokba). Ugyanígy a Hokkaidón kívül állomásozó tüzéralakulatokat közvetlenül a területi hadseregek alárendeltségébe helyezik.²¹

A jövőben a 8 területvédelmi hadosztályból 5, míg a 6 dandárból 2 fog megmaradni, helyette növelik a gyorsreagálású erők nagyságát, így 3 hadosztály és 4 dandár is gyorsreagálású lesz. Emellett létrehoznak egy kételtű (kvázi tengerészgyalogos) gyorsreagálású dandárt is. Ennek a Nyugati Hadsereg Gyalogezrede (könnyűgyalogos kommandó, mint például az amerikai rangerek) lesz a magja, amely jelenlegi 700 fős állományát 5 éven belül 3000 főre akarják felduzzasztani. Az ezred számára összesen 52 amerikai AAV7A1 kételtű partraszálló páncélozott csapatszállító beszerzését tervezik, 4-et már vásároltak, de mivel ez már messze nem a legkorszerűbb típus, ezért a jövőben szeretnének saját járművet fejleszteni. A 700 körüli harckocsi mennyiséget 300 járműre csökkentik, illetve a tüzérség is csak 300 eszközt fog megtartani²² (még 2011-ben is 400-400 harckocsival és tarackkal számoltak).²³ 97 Type 10 gyártását tervezik 2018-ig, így ezek és körülbelül 200 régebbi Type 90 harckocsi maradhat hadrendben, előbbi súlyra is könnyebb, így a szállíthatósága is jobb. A Type 74 feladatát a Maneuver Combat Vehicle veszi át, amely egy 8x8-as meghajtású, kerekcsapárvadász harcjármű 105 mm-es löveggel. 2016-ban állhat szolgálatba, és 99 darab rendszeresítését tervezik. A tüzérségnél a vontatott és a Type 75 (100 darab) önjáró tarackok számát vágják meg jelentősen. A Type 89 gyalogsági harcjármű lecserélésére a kerekcsapárvadász Close Combat Vehicle-t szánják, amely feltehetően 40 mm-es gépágyúval fog rendelkezni, míg a Type 96 kerekcsapárvadász járművet is egy másik kerekcsapárvadász eszközzel kívánják lecserélni.²⁴ A lánctalpassal szemben a kerekcsapárvadász járművek favorizálása is a könnyebb szállíthatóság érdekében történik.

18 *National Defense Program Guidelines*, i. m. 21–22. o.

19 *Medium Term Defense Program*, i. m. 4. o.

20 *National Defense Program Guidelines*, i. m. 22. o.

21 *Medium Term Defense Program*, i. m. 5. o.

22 Hardy, James: *Japan's new dawn* i. m. 30. o.

23 Arthur, Gordon: *Imperial defence. Jane's Intelligence Review*, 2011. április, 24. o.

24 Foster, Reed: i. m. 399. o.

A forgószárnyas flottát 5 további CH–47JA nehéz szállító helikopterrel növelik, illetve tervezik az UH–1-sek leváltását egy még nem ismert típusal, amelyből 150-et akarnak vásárolni, de a felderítő helikopterek cseréje is folyik. Érdekesebb, hogy 2018-ig 17 billenőrotoros MV-22-t is be akarnak szerezni. A helikopterek és a billenőrotoros eszközök kiemelten fontosak, hiszen a kiépítetlen reptérrel nem rendelkező *távoli szigetekre* is gyorsan tudnak csapatokat átdobni. Emellett az ellenséges erőkkel szembeni felderítésre és megfigyelésre, valamint a katasztrófák utáni kárfelmérésre is alkalmas ScanEagle pilóta nélküli repülőeszközük (UAV-k) rendszeresítéséről is döntöttek.²⁵

A Haditengerészeti Önvédelmi Erő

A Haditengerészeti Önvédelmi Erőnek jelenleg 45 500 fő az állománya, a felszíni egységeket 4 kísérőflottillába, míg a tengeralattjárókat 2 tengeralattjáró-flottillába szervezték.²⁶ Utóbbiak feladata elsősorban a felderítés és megfigyelés, valamint a szorosok védelme lenne.²⁷ 11 Oyashio osztályú, 5 Soryu osztályú és 2 Harushio osztályú (kiképző) tengeralattjárójuk mindegyike képes torpedók és Harpoon hajó elleni rakéták indítására. A Hyuga osztályú helikopterrombolókból²⁸ kettő állt szolgálatba, amelyeken 7 SH–60-as vagy MCH–101-es helikopter szolgálhat.²⁹ Már elkészült egy Izumo osztályú hordozó is, egy másik pedig készülöben van. Ezek 248 méter hosszú és 27 000 tonnás „helikopterrombolók”, amelyeknél már követelmény volt, hogy a jövőben képesek legyenek kiszolgálni a szövetséges USMC MV–22 és F-35B-s gépeit, tehát már kvázi repülőgép-hordozók.³⁰ Ha pedig Japán az F–35A-n kívül vásárolna a STOVL³¹ F–35B-ből is, akkor már saját repülőgép-hordozója is lehetne, amit viszont az alkotmány egyelőre tilt. Emellett Japán 2 cirkálóval, 32 rombolóval és 11 fregattal is rendelkezik,³² továbbá 3 Osumi osztályú LST-vel,³³ amelyeknél szintén megtévesztő a név, hiszen egyaránt rendelkeznek dokkfedélzettel és helikopterfedélzettel is, szóval a partraszállító dokkhajó jobban illene rájuk. Ezek egyenként 330 katonát vehetnek a fedélzetükre, két CH–47-es nehéz szállítóhelikoptert fogadhatnak, továbbá 10 Type 90-es harckocsi szállíthatnak, amelyeket 2 LCAC légpárnás juttat ki a partra. A flotta repülőerejébe 78 P–3C-s és 2 P–1-es tengeri járőr és tengeralattjáró-vadász repülő, 5 EP–3C-s elektronikai felderítő, 2 US–1A-s és 5 US–2-es kutató-mentő hidroplán, 87 SH–60-as tengeralattjáró-vadász, 7 MH–53E-s és 5 MH–101-es aknamentesítő és 19 UH–60J-s kutató-mentő helikopter tartozik.³⁴

25 Uo. 399–400. o.

26 *The Military Balance 2014*, i. m. 251. o.

27 Arthur, Gordon: i. m. 25. o.

28 Itt a név megtévesztő, ugyanis ezek nem klasszikus rombolók, hanem valójában helikopterhordozó hajók, de az alkotmány tiltja repülőgép-hordozók birtoklását, valószínűleg ezért trükköznek a névvel.

29 *The Military Balance 2014*, i. m. 251. o.

30 Kiss Roland: i. m. 23. o.

31 STOVL – Short Take Off Vertical Landing, rövid úton felszállni és függőlegesen leszállni képes repülőgép.

32 Számos forrás, például a japán dokumentumok is a fregattot rombolóként jelölik. A jelen elemzés az International Institute for Strategic Studies *The Military Balance* című évkönyvének osztályozását követi.

33 Landing Ship Tank – harckocsi-partraszállító hajó.

34 További hajóegységek és repülőgépek/helikopterek is vannak, de a mi szempontunkból ezek a legfontosabbak. *The Military Balance 2014*, i. m. 252. o.

A Védelmi Irányelvek szerint Japán fenntartja a rombolóit, amelyekből az Aegis rendszerűek – együttműködve a szárazföldi telepítésű rakétákkal – részt vesznek a ballisztikus rakéták elleni védelemben. Megerősítik a tengeralattjáró-erőket, és feladatuk szerint tenger alatti hírszerzést, megfigyelést és előrejelzést kell folytatniuk. Fenntartják a merevszárnyú repülőerőt is, amely folyamatos megfigyelés alatt fogja tartani a Japán körüli vizeket.³⁵ A középtávú védelmi tervek szerint 4 flottillát fognak fenntartani, egyenként egy helikopter-rombolóval és két Aegis rendszerű rombolóval, továbbá 5 rombolókból álló osztályt.³⁶

Az újonnan épülő rombolók többfeladatúak lesznek, amelyekhez többfeladatú helikoptereket is rendszeresítenek.³⁷ A tervek szerint a rombolók és fregattok számát 54-re emelik, továbbá az Aegis rendszerű rombolókból további kettőt akarnak vásárolni a meglévő hat mellé. A bevethető tengeralattjárók számát is emelnék, 16-ról 22-re.³⁸ A 14 helikopter hordozására képes Izumo osztályt elsősorban tengeralattjáró-vadász szerepkörre szánják, amelyben a beszerzés alatt álló Kawasaki P-1-es repülőgépekkel és SH-60K-s helikopterekkel fog együttműködni, továbbá az Akizuki osztályú (tengeralattjáró-vadász) rombolókkal, amelyeket kifejezetten arra terveztek, hogy az Aegis-rombolóknak biztosítsanak védőkíséretet. Emellett 5 további MCH-101-es aknamentesítő helikoptert is akarnak vásárolni.³⁹ 23 SH-60K-s tengeralattjáró-vadász helikoptert⁴⁰ és összesen 70 P-1-es tengerészeti járőr/tengeralattjáró-vadász repülőgépet⁴¹ is beszereznek, utóbbival kívánják leváltani a már öreg P-3C-s gépeket, a P-1-es nagyobb sebességgel és hatótávolsággal rendelkezik, illetve ellátták AESA⁴² radarral és új akusztikus rendszerekkel is.⁴³

Ezen felül beszereznek aknaszedő hajókat, valamint további US-2-es kutató-mentő hidroplánokat. Szeretnének szolgálatba állítani egy olyan hajót is, amely többféle feladatra (úszó vezetési pont, repülő- és kételtű műveletek támogatása és nagy szállítóképesség) alkalmas.⁴⁴ Ez alapján leginkább az amerikai LHA/LHD hajókhoz hasonló helikopterhordozó rohamhajó felelne meg a japán igényeknek. Ezek ugyanis a helikoptereken kívül AV-8B Harrier vadászbombázókat (a jövőben F-35B-eket) is hordozhatnak, továbbá nagy dokkfedélzetükről a partraszálló járművek önerőből, míg például a harckocsik és a tüzérség légpárnásokon vagy partraszállító csónakokon juttathatók ki. A japánok a deszantképességet is fejlesztik, a 3 Osumi osztályú LST-nek megerősítik a fedélzetét, hogy fogadhatson MV-22-es billenőrotoros gépeket, valamint az USMC F-35B-t (mindig az

35 *National Defense Program Guidelines*, i. m. 22. o.

36 *Medium Term Defense Program*, i. m. 5. o.

37 Uo. 8. o.

38 Tengeralattjárók tekintetében nem olyan rossz a helyzet, ugyanis a japánok 20 évente cserélik le a hajóikat (hajók esetében ez nem sok), majd még 3 évig kiképzésre használják az aktív (harcoló) állományból kivont egységeket. Így konfliktus esetén jóval több tengeralattjárót tudnának csatasorba állítani, és nem is feltétlenül elavultakat. Arthur, Gordon: i. m. 25. o.

39 Hardy, James: *Japan's new dawn* i. m. 30–31. o.

40 *Medium Term Defense Program*, i. m. 34. o.

41 Eighth JMSDF P-1 MPA Delivered. *AirForces Monthly*, 2015. január, 33. o.

42 AESA – Active Electronically Scanned Array: Aktív fázisvezérlésű radar. Valójában több kisebb adóból és vevőből áll, amelyek így külön-külön egy időben több frekvencián képesek sugározni, így nagyobb eséllyel derítik fel a célpontjaikat, illetve az ellenség is nehezebben deríti fel az eszközt, és a zavarással szemben is védettebb.

43 Kiss Roland: i. m. 22. o.

44 *Medium Term Defense Program*, i. m. 8. o.

amerikaiakat említik, de ennyi erővel nyilván saját, ugyanolyan típusú STOVL gépet is fogadhatnak), ehhez hóálló festékekkel látják el a helikopterfedélzetet. Ezen kívül valószínűleg merev- és forgószárnyas UAV-eket is rendszeresítenek.⁴⁵

Várhatóan a flotta aktivitása is nőni fog, ugyanis év elején felmerült, hogy a japán hadihajók járőrözhetnének akár a Dél-kínai-tengeren is, tekintettel arra, hogy a kínai flották (halászhajók, parti őrség, haditengerészet) túlsúlya a vitatott területek közelében komoly kihívás elé állítja a térség gyengébb államait, és egy külső hatalom jelenlétét – mint Japánét – inkább stabilizáló tényezőként, ellensúlyként üdvöznék, és Washington is támogatná.⁴⁶

A Légi Önvédelmi Erő

A Védelmi Irányelvek a légi erő számára továbbra is előírják, hogy fenn kell tartania a Japán körüli légtér folyamatos megfigyelését, hogy időben figyelmeztessenek például a rakétatámadásokra. A vadászereknek biztosítaniuk kell a légtérrel, és képesnek kell lenniük hosszabb távon is folytatni a műveleteket *szürke zónás* szituációkban is. Részben ehhez kapcsolódóan erős légi utántöltő és szállítási képességet kell fenntartani, hogy szükség esetén gyorsan telepíthessék a szárazföldi erőket; békeműveletekben is hasznos ez a képesség. Emellett a légi erő is fenntartja légvédelmirakéta-csapatait.⁴⁷

A Légi Önvédelmi Erő állománya jelenleg 47 ezer fő: 12 vadászszázada és egy felderítő százada van. Gépállományába 201 F–15J-s vadász, 76 F–2A/B-s és 63 F–4EJ-s vadászbombázó, 13 RF–4J-s felderítő, 13 E–2C-s és 4 E–767 AEW&C,⁴⁸ 4 KC–767J-s tanker, 16 C–130-as és 26 C–1-es szállítógép, valamint 41 UH–60J-s kutató-mentő és 15 CH–47-es nehéz szállítóhelikopter tartozik.⁴⁹ Ezen felül 6 légvédelmi csoporttal (osztállyal) is rendelkeznek, összesen 24 MIM–104 Patriot légvédelmi rakétaütéggel (120 rakétaindítóval).⁵⁰

A 2014–2018-ra vonatkozó védelmi program szerint a délnyugati területek védelme érdekében egy vadász és egy AEW&C századot áthelyeznek az okinavai Naha légibázisra.⁵¹ Ez egyébként a 2013 eleji és az évben folytatódó kínai behatolások hozadéka, ugyanis már akkor döntöttek, hogy E–2C-s légtérelenőrzőket és még egy század F–15J/DJ-t telepítenek a már ott levő P–3C-s tengeri járőrgépek mellé.⁵²

Emellett tervbe vették, hogy a vadászrepülőgépek számát 260-ról fokozatosan 280-ra növelik, továbbá a felderítőszázadot is átszervezik vadászszázaddá, így már 13 vadászszázaddal rendelkeznének.⁵³ Ahogy korábban már többször szó volt róla, a légi fölény megteremtésének és megtartásának képessége napjainkban nagy hangsúlyt kap, mivel elengedhetetlen a tengeri fölényhez, illetve a *távoli szigetek* hatékony védelméhez is. Ezért a vadászerek fejlesztése is prioritást élvez. Már korábban döntöttek, hogy fejlesztik

45 Hardy, James: *Japan's new dawn*, i. m. 31. o.

46 Hardy, James: Japan: South China Sea ops a possibility. *Jane's Defense Weekly*, 2015. 02. 11. 7. o.

47 *National Defense Program Guidelines*, i. m.

48 Airborne Early Warning & Control – korai előrejelző és irányító.

49 Ezenfelül még vannak más gépek is, de a mi szempontunkból ezek a legfontosabbak.

50 *The Military Balance 2014*, i. m. 252–253. o.

51 *Medium Term Defense Program*, i. m. 5. o.

52 Kiss Roland: i. m. 22. o.

53 Hardy, James: *Japan's new dawn*, i. m. 29. o.

az F-15-ös flottát, illetve komolyan javítják az F-2-ek légiharc- és csapásmérő képességét. Ennek keretében például 30 gépnél új J/APG-2 AESA lokátorokat szerelnek be (a típus eddig is a J/APG-1 AESA radart használta), illetve 60 gép fegyverzetébe integrálják az AAM-4B látóhatáron túli légiharc-rakétát, mivel a típus eddig csak az amerikai AIM-7M félaktív irányítású rakétákat használhatta nagyobb távolságra (ezt a típust az amerikaiak is már csak éleslövészeteken használják, éles bevetésen nem). Az AAM-4B-t az F-15J-k már 2007 óta használják, az új radarokkal és rakétákkal az F-2-ek is képesek lesznek egyszerre több légi cél támadására. Ezen felül 4 gépre megtörténik a JDAM-ek⁵⁴ integrálása is, amely a csapásmérő és légi támogató képességek terén jelent nagy előrelépést (főleg ha a többi gépen is elvégzik), illetve új, még nem ismert típusú célmegjelölő konténereket is beszereznek. Az F-2-ek ezen felül hordozhatják a már meglévő AIM-9L-es és AAM-3-as rövid hatótávolságú légiharc-rakétákat, valamint az ASM-1/2-es hajó elleni rakétákat, hagyományos és kazettás bombákat, illetve rakétablokkokat is.⁵⁵ Továbbá 13 F-2B-s vadászrepülőgépet állítanak helyre abból a 18-ból, amelyek a 2011-es földrengés és cunami idején megrongálódtak (részlegesen víz alá kerültek).⁵⁶ Ugyanakkor a Középtávú Védelmi Programban már most beszélnek arról, hogy részt kell venni akár nemzetközi fejlesztésekben is, hogy megfelelő géphez juthassanak, amikor az F-2-est le kell majd cserélni, illetve dönteni kell a szerintük egy idő után nem továbbfejleszhető gépek (F-15J-k) leváltásáról is.⁵⁷

A legfontosabb változást az F-35A-s beszerzése jelenti majd, amelyekkel az F-4-eket akarják leváltani. Japán 42 darabot rendelt belőlük, sőt a Lockheed Martin felajánlotta, hogy az országban is nyitnak egy gyártósort. Eredetileg F-22-est szerettek volna a japánok, de az amerikaiak exporttilalmat hirdettek a Raptorra (egyébként Ausztrália és Izrael is vásárolt volna).⁵⁸ A hírek szerint 2018-ig 28 darab F-35A-t szereznek be,⁵⁹ csak az első 4 gép épül majd az Egyesült Államokban, a többit már Japánban szerelik össze, de ha csökken majd a gépek ára, akkor elképzelhető, hogy Tokió növeli a már ismert megrendelt mennyiséget is.⁶⁰ Emellett folyik Japán saját 5. generációs programja is ATD-X néven, amely alapján majd az F-3-as vadászbombázót fejlesztik ki. A jövőben ezzel kívánják leváltani az F-2-es és F-15-ös vadászokat; az új gép, ha megvalósul, a 2030-as években állhat szolgálatba.⁶¹ Japán ugyanakkor már egy 6. generációs gép kutatásába kezdene.⁶² Az F-35-ös és az F-3-as, illetve a jövőbeni 6. generációs típus azért fontos, mivel a potenciális ellenségek, mint Kína vagy Oroszország már kijöttek a saját 5. generációs gépeikkel, mint a J-20-as, J-31-es és PAK-FA, amelyek valószínűleg nagy számban állnak majd rendszerbe (főleg a kínai típusok), és a jelenlegi tendenciák szerint előbb-utóbb ezek is megjelennek a japán légtér közelében.

54 Joint Direct Attack Munition: GPS vezérlésű bomba.

55 *Japan Making Its F-2 Fighter Fleet More Lethal. Defense Update*, 2012. 03. 14. a *Lockheed & Mitsubishi's F-2 Fighter Partnership, Defense Industry Daily*, 2015. 02. 18. és a Jackson, Paul: *Jane's All the World's Aircraft 2004-2005*, 333. o. adatai alapján.

56 JASDF Rebuilding Tsunami-Damaged F-2B Fighter Fleet. *AirForces Monthly*, 2014. február. 23. o.

57 *Medium Term Defense Program*, i. m. 27. o.

58 Kiss Roland: i. m. 22. o.

59 Long-lead Contract Awarded for Four More JASDF F-35As. *AirForces Monthly*, 2014. november. 21. o.

60 Hardy, James: *Japan's new dawn*, i. m. 29. o.

61 Analysis: Japan's F-3 fighter pursuit is worth the wait. *flightglobal.com*, 2015. 02. 21.

62 Hardy, James: *Japan's new dawn*, i. m. 30. o.

Fontos a támogató képességek fejlesztése is, ezért 2019-ig bezárólag 3 RQ-4 Global Hawk pilóta nélküli, nagy magasságú, nagy hatótávolságú felderítőgép beszerzését,⁶³ továbbá az új, fejlettebb amerikai E-2D AEW&C gépek vásárlását is tervezik,⁶⁴ amelyre 58,8 milliárd yent szánnak. Fontos az is, hogy megduplázzák a tankerképességet, méghozzá a már meglévő C-130H-eknek építik ki a légi utántöltő képességét, aminek keretében mintegy kétszázadnyi gépet fejlesztenek.⁶⁵ E képességek révén javul a korai előrejelző, felderítő és megfigyelő képesség, illetve a tankerflotta bővítése lehetővé teszi, hogy a bevetésen levő gépek nagyobb távolságra repüljenek, vagy pedig a saját területek közelében maradhassanak huzamosabban a levegőben.

A távoli szigetek védelme

Annak az esélye, hogy a hidegháborús forgatókönyvekhez hasonlóan egy nagyméretű inváziót követően, nagy szárazföldi gépesített kötelékeket kellene visszaszorítani a tengerbe, napjainkban rendkívül kicsi. Ezért az SDF sem csoportosít már erre jelentős erőforrásokat, és csak a minimálisan szükséges erőket és képességeket tartja fenn erre a feladatra. Bár perspektivikusan a biztonsági helyzet változhat is, és előállhat ilyen szituáció, ameddig ez nem következik be, addig csak a minimális szinten tartják a meglévő képességet és tudást.⁶⁶

Japán a négy nagy főszigeten kívül 6800 kisebb-nagyobb szigetből áll, amelyek közül sok nagyon messze helyezkedik el a központi területektől. Tokió szerint fennáll az esélye, hogy ezeket különleges műveleti és gerillaerők⁶⁷ szállhatják meg.⁶⁸ Ezzel visszatérhetünk a vitatott területek problémájához, hiszen Japán Kínával, Tajvannal, Dél-Koreával és Oroszországgal is területi vitákban áll, és elsősorban Kínával kapcsolatban aggódnak amiatt, hogy az esetleg erőszakos úton próbálja megszerezni az olyan vitatott területeket, mint a Szenkaku-szigetek, amelyek megszerzése azért is lehetne kiemelten fontos, mert ezzel Peking biztosítaná magának a szigetek körüli fontos energiahordozók és nyersanyagok kitermelését, illetve a halászati jogokat is. Egy még kockázatosabb forgatókönyv szerint pedig a Rjúkjú/Nanszei-szigetek (Okinava is itt van) egyes tagjainak a megszerzésével Kína biztosíthatná geopolitikai/geostratégiai céljait, vagyis feltörné az amerikai bekerítő gyűrűt, így biztosítva az óceánra való szabad kijutást. Arról lehet vitatkozni, hogy a szigetek kínai inváziójára valójában mennyi az esély, de a közelmúlt megnövekedett kínai tevékenysége és katonai képességei, valamint Peking határozottsága miatt Tokióban komolyan veszik az ügyet. 2014. április 24-én Abe miniszterelnök és Obama elnök közös nyilatkozatot tett arról, hogy készek elrettenteni minden kínai agressziót, amely a status quo megváltoztatására törekszik a Kelet-kínai-tengeren, Obama még hozzátette, hogy a Szenkaku-szigetek is az amerikai–japán védelmi szerződés hatálya alá tartoznak.⁶⁹

63 Japan's Defence Plan Includes 17 Ospreys. *AirForces Monthly*, 2014. február. 24. o.

64 *Defense Programs and Budget of Japan...* i. m. 23. o.

65 Hardy, James: *Japan's new dawn*, i. m. 29. o.

66 *National Defense Program Guidelines*, i. m. 18. o.

67 Valószínűleg azért ezeket az erőket említik, mivel politikailag így a legkevésbé konfrontatív, hiszen a reguláris erők invázióját, valamint azt figyelembe véve, hogy kinek van erre képessége és talán oka is, akkor egyedül csak Kína jöhetne számításba.

68 *Defense of Japan 2014*, i. m. 189. o.

69 Takahashi, Kosuke: Obama signals support for Japan in island dispute. *Jane's Defence Weekly*. 2014. 04. 30. 8. o.

A 2013-as Nemzeti Védelmi Irányelvek szerint Japán feltartóztat és megsemmisít minden inváziós kísérletet a *távoli szigetek* ellen, biztosítva a tengeri és légi fölényt, és az SDF csapatait is gyorsan bevetik, hogy beavatkozzanak a korábban már a helyszíntre telepített erőkkel együtt. A dokumentum kimondja, hogy ha bármely szigetet megszállná, akkor azt Japán visszafoglalja.⁷⁰

A szigetek sikeres védelméhez szükség van a helyszíntre már települt erőkre, illetve folyamatos hírszerző, felderítő és megfigyelő tevékenységre, hogy nyomon követhessék a helyzet alakulását, és időben felfedezzék a változást.⁷¹ Ezért a JGSDF felállítja a 303. parti megfigyelő egységet (partvédő egység), amelynek feladata a délnyugati szigetekre (Jonaguni-szigetre) való település, illetve a közeli hajó- és légi forgalom megfigyelése; szükség esetén pedig ők lennének az elsők, akik felveszik a harcot a támadókkal. Ezzel párhuzamosan javítják Jonaguni kommunikációs lehetőségeit, és egy új kommunikációs központot hoznak létre a Naha légibázison, Okinaván, fejlesztve a három haderőnem közti információáramlást is.⁷² Korábban a Mijako-szigetektől nyugatra nem tartózkodott japán katonai erő.⁷³ Egyéb védelmi eszközöket is telepítenek, például a szárazföldi haderő tervezi a Type 12-es hajó elleni rakétarendszer beszerzését, amellyel a korábbi Type 88-ast váltanák le. Az új eszköz 150 kilométeres hatótávolságával megfelelő elrettentést jelenthet a Szenkaku-szigeteket célzó invázió ellen, mivel a tervek szerint az új ütegek Okinavára kerülnének. A rakéták haditengerészeti változatát a JMSDF is rendszeresíteni akarja.⁷⁴ Emellett fejlesztik a meglévő Patriot rakétákat PAC-3-as szintre, amely már képes ballisztikus rakéták lelövésére is.⁷⁵ Már korábban döntöttek az okinavai PAC-2-vel felszerelt alakulat további PAC-3-as rakétákkal való megerősítéséről.⁷⁶ A csapatlégvédelmet pedig rövid hatótávolságú Type 11-es és közepes hatótávolságú Type 03-as rakétarendszerekkel erősítik.⁷⁷

Továbbá felülvizsgálják az E-767-es és E-2C AEW&C gépek diszlokációját, és felállítanak egy E-2C századot (korábban csoport), amely a Naha légibázisra települ, illetve újabb légtérelenőrző gépeket szereznek be. Ezen kívül mobil légvédelmi lokátorokat telepítenek a délnyugati szigetekre (például Jonagunira).⁷⁸ A Global Hawkok beszerzése is a terület hatékonyabb megfigyelése céljából történik. Továbbá tervek vannak a csendes-óceáni szigetek fejlesztésére is (például repterek, kikötők felújítása és építése), hogy jobb infrastruktúrát biztosítsanak az SDF erői számára, így például Ivo Dzsimán is fejlesztések lesznek.⁷⁹

Ha a biztonsági helyzet romlik, és úgy tűnik, hogy küszöbön áll egy invázió, akkor Japán haladéktalanul megerősíti a térséget további katonai erőkkel, és mindhárom haderőnem részvételével (valószínűleg erődemonstrációval) megpróbálnák elrettenteni a potenciális

70 *National Defense Program Guidelines*, i. m. 14. o.

71 *Defense of Japan 2014*, i. m. 188. o.

72 *Medium Term Defense Program*, i. m. 4., 7. és 10. o., valamint a *Defense Programs and Budget of Japan...* i. m. 5. o. adatai alapján.

73 Arthur, Gordon: i. m. 23. o.

74 Hardy, James: *Japan's new dawn*, i. m. 28. o.

75 *Medium Term Defense Program*, i. m. 7. o.

76 Kiss Roland: i. m. 22. o.

77 *Defense Programs and Budget of Japan...* i. m. 6. o.

78 *Medium Term Defense Program*, i. m. 7. o.

79 Hardy, James: *Japan's new dawn*, i. m. 30. o.

ellenséget tervei végrehajtásától. Ennek része, hogy egy további vadászszázadot (F-15J) telepítenek Nahára.⁸⁰ Illetve a JGSDF területvédelmi erőinek gyorsreagálású hadosztályokká és dandárokka történő átszervezése is azt a célt szolgálja, hogy minél gyorsabban át tudjanak telepíteni erőket. Ennek természetesen a logisztikai hátterét is megteremtik. Ebből a szempontból fontos a jövőben hadrendbe álló C-2-es szállítógép,⁸¹ az MV-22-es és további CH-47-es beszerzés, de a civil szállítókapacitást is igénybe vennék. Az új kerekes járművek – mint az MCV – szállíthatók repülőgépen, így gyorsabban a helyszínre juttathatók, mint a harckocsik, ugyanakkor tűzerejük hasonló. A már helyszínen tartózkodó erőknek a főszigetéről történő gyors megerősítési képességének javítása érdekében sor kerül majd gyors áttelepülési gyakorlatokra is. Ennek részeként felkészítik az SDF-et, hogy szükség esetén polgári reptereket és kikötőket is használjanak.⁸² A szállítókapacitás növelésére a haditengerészet 6, az amerikai tengerészgyalogságtól kivont KC-130R gépet is vásárol, de a kódjukkal ellentétben ezek tanker funkcióval/képességgel már nem fognak rendelkezni.⁸³

Ha mégis megtörténnék a sziget(ek) megszállása, akkor a légi és tengeri fölény kivívásával elszigetelik a megszállt területet, amelyet majd a JGSDF erőinek partraszállását követően visszafoglalnak. Ehhez a deszant képességeken kívül fejlesztik a precíziós csapásmérést (például JDAM-ek) és a föld-föld rakétákat.⁸⁴ A légi műveletek terén nagy, minőségi áttörést az F-35A, illetve majd az F-3-as szolgálatba állása jelenthet. Ugyanakkor a C-130H-k tankerfunkciókkal való ellátása, illetve az UH-60J kutató-mentő helikopterek légi utántöltési képességének kialakítása is fontos,⁸⁵ hiszen így nemcsak kiterjeszthetik a műveleteket, de a távolabbi területek felett bajbajutott pilóták kimentését is meg tudják oldani.

A tengeri fölény tekintetében fejlesztik az ISR-, valamint a tengeralattjárók elleni és légvédelmi képességeket, ehhez új rombolókat, tengeralattjárókat, járőrgépeket (P-1) és helikoptereket (SH-60K) szereznek be, míg a régebbi rombolókat, repülőket (P-3C) és helikoptereket (SH-60J) felújítják és korszerűsítik. Ezzel párhuzamosan az aknamentesítő és tengeri kutató-mentő képességek is fejlődnek.⁸⁶ A deszantképességek fejlesztéséről is volt már szó: klasszikusan az Osumi osztályt tartják erre a feladatra, amelynek 3 egysége körülbelül 1000 katonát juttathat ki vízen és levegőben egy időben, de valószínűleg a Hyuga és az Izumo osztály is korlátozottan alkalmas például helikopteres deszantok kijuttatására. Kísérleteznek az Apache-ok hajókról történő üzemeltetésével, amit a britek már kipróbáltak Líbiában,⁸⁷ illetve a US Army is vizsgálja, hogyan használhatná helikoptereit a flotta hajóiról. A harci helikopterek szükség esetén komolyabb közvetlen tűztámogatást adhatnának a deszantoknak. Fontos lépés a kételtű erők kialakítása, illetve az 52 AAV7-es beszerzése, amelyek révén már képesek erőszakos partraszálló műveletek végrehajtására

80 *Defense of Japan 2014*, i. m. 188. o.

81 A gépből 60 darab rendszerbe állításra lenne szükség a jelenlegi C-1-es és C-130-as gépek cseréjéhez, ugyanakkor 30 tonna körüli teherbírásával elszállíthat egy MCV-t vagy más kerekes páncélosokat, de a Type 10-est még ez sem, ahhoz már C-17-es kellene. Hardy, James: *Japan delays C-2 service entry after door issue in testing*. *janes.com*, 2015. 02. 24.

82 *Medium Term Defense Program*, i. m. 4., 8., 9. és 20. o.

83 *First C-130R for JMSDF Arrives in Japan*. *AirForces Monthly*, 2015. január. 9. o.

84 *Defense of Japan 2014*, i. m. 188–189. o.

85 *Defense Programs and Budget of Japan...* i. m. 6. o.

86 *Medium Term Defense Program*, i. m. 8. o.

87 Hardy, James: *Japan's new dawn*, i. m. 30. o.

is. A már partra szállt, illetve ejtőernyővel vagy helikopterekkel kijuttatott erőket pedig további, tengeren és levegőben szállított csapatok erősíthetnék meg.

A deszantképességek kialakításában Japán jelentős mértékben az Egyesült Államok tengerészgyalogságára támaszkodik, mivel az rendelkezik a szükséges képességgel, tudással és tapasztalattal. Ezért a Nyugati Hadsereg Gyalogos Ezredének a kétélű műveletekre történő felkészítésében és kiképzésében is részt vesznek az amerikaiak. Az amerikai és japán erők már 2005 óta tartanak közös deszantgyakorlatokat,⁸⁸ ezek közül az egyik legnagyobb az 5000 fő részvételével zajlott Dawn Blitz 2013 volt Kaliforniában, ahol Tokió egy Atago osztályú Aegis-rombolóval és a Hyuga helikopterhordozóval (2 AH-64, 2 CH-47, 2 SH-60K) képviseltette magát. A gyakorlaton partraszállásokra és éleslövészetekre is sor került az amerikai tengerészgyalogsággal együttműködve.⁸⁹ 2014 májusában pedig az Amami-szigeteken zajlott összhaderőnemi gyakorlat a JGSDF, JMSDF és JASDF részvételével a partraszálló taktikák és a kapcsolódó műveletek tesztelésére.⁹⁰

Jelenleg a japán önvédelmi erő átalakulása leginkább a *távoli szigetek* védelme kapcsán érhető tetten, ugyanis ehhez olyan képességeket kell feléleszteni, amelyeket már jó ideje elhanyagoltak, mint például az erőszakos partraszállás képessége. Másrészt előkerülnek azok a problémák, hogy az alkotmány szerint támadó fegyverzetet nem tarthatnak, márpedig a szigetek esetleges visszafoglalása támadó műveletek nélkül elképzelhetetlen lenne. Ehhez viszont nem ártana például, ha lennének Japánnak repülőgép-hordozói vagy ballisztikus rakétái is. A hordozók egyébként a nagyobb távolságú műveletek (például ellenséges deszantharcsoport elleni művelet) és a deszantakciók közvetlen légi támogatása tekintetében is kívánatosak lennének. Másrészt fennáll a veszélye annak is, hogy a szigetek védelmének megerősítésével csak még jobban magukra vonják Kína figyelmét.⁹¹

A Szenkaku-szigetek körüli vita jelentősen ártott a kínai–japán magas szintű kapcsolatoknak, ennek helyreállításának volt fontos része, hogy a 2014-es APEC-csúcson a két ország vezetői találkoztak, és október 7-én egy négyponos egyezményt írtak alá. Eszerint: 1. az eddigi egyezmények szellemében fognak eljárni; 2. a jövőbeli kétoldalú kapcsolatokat érdekében megpróbálnak úrrá lenni a politikai akadályokon; 3. az eltérő álláspontok elenére párbeszéddel és válságkezelési mechanizmusok felállításával megakadályozzák a viták további elmérgesedését; 4. megegyeznek, hogy visszaállítják a politikai, diplomáciai, biztonsági és egyéb kétoldalú kapcsolatokat.⁹²

A ballisztikus rakéták elleni védelem

Az észak-koreai ballisztikusrakéta-, majd atomprogram fejlődésével került előtérbe ez a probléma Japánban, amely változatlanul előkelő helyet foglal el a védelmi feladatok listáján. Ugyanakkor a tömegpusztító robbanófejekkel felszerelt észak-koreai rakétákon kívül konfliktus esetén ma már számolni kell például a kínai hagyományos töltetű ballisztikus ra-

88 *Defense of Japan 2014*, i. m. 190–191. o.

89 Carlson, Ted: *Blitzing California*. *AirForces Monthly*, 2013. szeptember, 86–87. o.

90 *Defense of Japan 2014*, i. m. 191. o.

91 Hardy, James: *Strong constitution*. *Jane's Intelligence Review*, 2014. június. 38. o.

92 Zhang, Tuosheng: *Building trust between China and Japan: lessons learned from bilateral interactions in the East China Sea*. *SIPRI Policy Brief*, 2015. február. 7. o.

kétákkal, amelyekből Peking nagy mennyiséget tart rendszerben, és háború esetén komoly károkat okozhatnának a japán és amerikai támaszpontokban, illetve flottakötelésekben.

2004-ben kezdték a japán ballisztikusrakéta-védelmi rendszer felállítását, és döntöttek, hogy a technológia fejlesztésében szorosan együttműködnek az amerikaiakkal. Egy többlépcsős rendszert hoztak létre, amelyben a középső repülési fázisban az Aegis rombolókról indított rakéták, míg a végső repülési fázisban a Patriot PAC-3-as ütegek fogják el a ballisztikus rakétákat.⁹³

Japán folyamatosan figyeli az esetleges rakétaindításokat, és ha egyértelműen megállapítják, hogy a kilőtt ballisztikus rakéta a szigetország felé tart, akkor beindul a védelmi mechanizmus az elpusztítására. A civil kontroll jegyében a védelmi miniszter tájékoztatja a miniszterelnököt, akinek jóváhagyásával utasítja az SDF-et a rakéta lelövésére. Ám a gyakorlatban valószínűleg erre nem lenne idő, ezért a védelmi minisztérium vészhelyzeti terveket készít, amelyeket jóváhagy a miniszterelnök, így, ha kialakul a tervekben vázolt szituáció, akkor a fenti szolgálati út végigjárása nélkül azonnal kiadható a parancs a védelmi intézkedések megkezdésére.⁹⁴

Természetesen a ballisztikusrakéta-védelemben is szorosan együttműködik Japán és az Egyesült Államok. Ez még 1998-ban kezdődött, a japán kabinet pedig 2005-ben döntött a közös fejlesztésről, és a szigetország rakétavédelmében jelenleg is mindkét ország katonái részt vesznek. Így az amerikaiak telepítették a rakéták követésére szolgáló TPY-2-es lokátort Sarikiban (Észak-Honsú), illetve egy másik is elhelyezésre kerül Kiogamiszakiban (Honsú). 2006 óta pedig Japán körül Aegis rendszerű hadihajók állnak készenlétben.⁹⁵

A ballisztikus rakéták lelövésére a japán Kongo és Atago osztályú Aegis-rombolók alkalmasak,⁹⁶ ezeket SM-3 Block IA rakétákkal szerelték fel, de már az amerikaiakkal közösen fejlesztik a Block IIA rakétákat, amelyek 2018-ban állhatnak szolgálatba. A végső repülési fázisban Patriot PAC-3-as rakéták (összesen 16 indító) foghatják el a ballisztikus rakétákat, ezeket Okinavára és Tokióban telepítették állandó jelleggel⁹⁷ (ezeken felül amerikai rakéták is vannak). A jövőben tervezik az Aegis Ashore rendszer telepítését is.⁹⁸ Ez nem más, mint a hajókon is alkalmazott Aegis-rendszer szárazföldi telepítésű változata, amely csak ballisztikusrakéta-védelemre alkalmas, légvédelmi feladatokra nem használják (egyébként a japán Aegis-rombolók is egyszerre csak egy feladatra képesek). Tokió azért akarja a rendszert, mivel fél, hogy a PAC-3-sok önmagukban kevesek, főleg, ha tömeges rakétatámadás érné Japánt.⁹⁹ Az Aegis Ashore tartalmazza az AN/SPY-1-es lokátort és 24 indítócellát, amelyekbe az SM-3-as rakétákat tárazzák. A rendszer előnye még a költséghatékonyság, hiszen 750 millió dolláros ára kevesebb mint a fele egy rombolóénak.¹⁰⁰ Az amerikaiak az Aegis Ashore-t akarják telepíteni idén Romániában, és 2018-ban Lengyelországban is.¹⁰¹

93 *Defense of Japan 2014*, i. m. 191–192. o.

94 Uo. 193. o.

95 Uo. 194–195. o.

96 *Aegis Ballistic Missile Defense*. Missile Defence Agency, 2015. 02. 21.

97 *Japan*. The Nuclear Threat Initiative. 2015. 02. 21.

98 Hardy, James: *Japan's new dawn*, i. m. 28. o.

99 LaGrone, Sam: *Report: Japan Interested in Aegis Ashore for Ballistic Missile Defense*. USNI News, 2015. 02. 22.

100 Clark, Bryan: *Commanding the Seas – A plan to Reinvigorate U.S. Navy Surface Warfare*. Center for Strategic and Budgetary Assessments, 2014, 31. o.

101 *Aegis Ashore*. Missile Defence Agency, 2015. 02. 22.

Összegzés

A japán védelempolitikai elvek változását a megváltozott stratégiai környezet, illetve a Japánt érintő új fenyegetések és veszélyforrások generálták. Ehhez a haderőnek is alkalmazkodnia kellett, amely bár alapvetően jól képzett és jól felszerelt, magas technikai színvonalon áll, mégis kevésbé alkalmas a megváltozott körülményekből eredő új feladatok ellátására. Ennek legfőbb oka a szélsőségesen defenzív berendezkedés, amely meggátolja a hatékony válaszadást az olyan rugalmasabb reagálást igénylő helyzetekben, mint például a vitatott területek elleni ellenséges támadás. Ezért a haderőnél észszerű változtatásokat hajtának végre, és haderő növelése helyett inkább képességfejlesztésről beszélhetünk, amely ráadásul sok esetben csupán a meglévő eszközök más módon való felhasználását jelenti. Ugyanakkor vannak fejlesztések is, amelyek ugyancsak inkább minőségi, s nem mennyiségi előrelépést jelentenek, illetve megfigyelhető, hogy a mobilitás növelésére nagyon nagy hangsúlyt helyeznek.

Ha az elemzésben vázolt átszervezések megtörténtek, akkor sem kell majd attól tartani, hogy Japán hódító hadjáratokra indul „új haderejével”, mint ahogyan azt sokan láttatni szeretnék. Közelebb áll a valósághoz, hogy olyan képességekkel fog rendelkezni, mint az erősebb regionális hatalmak általában, amelyek kiválóan alkalmasak önvédelemre, helyi beavatkozásokra vagy nagyobb többnemzeti missziókban és humanitárius műveletekben való részvételre. Ilyenformán például nagyjából hasonló képességekkel fog rendelkezni, mint a brit vagy a francia haderő. Egy olyan környezetben, mint Kelet-Ázsia, ahol olyan katonai nagyhatalmak vannak jelen, mint az Egyesült Államok, Kína, Oroszország, vagy katonai középhatalmak, mint Dél-Korea, Észak-Korea vagy Tajvan, biztosan nem beszélhetünk arról, hogy Tokió felborítaná a stratégiai egyensúlyt, csupán egy szükséges és már-már nagyon időszerű racionalizálást hajt végre.